

Spis treści

Przedmowa	11
<i>Tabula gratulatoria</i>	13
Jadwiga Borowska-Antoniewicz	
Bibliografia prac Marcelego Antoniewicza	15
Marek Cetwiński	
O twórczości Jubilata słów parę	29

I. Wokół źródeł

Idzi Panic

<i>Capcanus princeps Hunorum... inter Sabariam et Carnontum habitandi locum accepit.</i> Uwagi na temat upadku państwa Awarów	41
---	----

Jarosław Wenta

O Historii Aleksandra Wielkiego, czyli: co dalej w dyskusji o Kronice Anonima – tzw. Galla	51
--	----

Henryk Wąsowicz

Ilustracje chronologiczne w <i>Computus ecclesiasticus</i> Jana Sacrobosco	59
--	----

Ewelina Policińska

<i>Quoniam procendente tempore facile oblivion traduntur ea, que minus firmiter sunt memorie commendata.</i> Kancelaria księcia Henryka Pobożnego	73
---	----

Leszek Wojciechowski

Kobiety i zwierzęta w dziełach Tomasza z Cantimpré (XIII wiek)	101
--	-----

Wojciech Iwańczak

Co tzw. Dalimil sądził o Polsce i jej mieszkańcach	129
--	-----

Grzegorz Żabiński

Traktaty szermiercze proboszcza Johanna Lecküchnera z II połowy XV wieku	139
--	-----

Andrzej Rachuba

Wartość informacyjna <i>Compendium</i> Wojciecha Wijuka Kojalowicza	149
---	-----

Mirosław Nagielski

Instrukcja na sejm ordynaryjny w Warszawie 9 XI 1666 roku szlachty pińskiej	157
---	-----

Krzysztof Skupiński

„Próba pióra, kałamarza, atramentu i pisarza”. Przysłowia polskie
ze zbioru Samuela Adalberga jako źródło do dziejów
kultury pisma 175

II. Symbole, herby i rodowody**Barbara Kowalska**

W drodze do nieba i na zwykły stóg siana – kilka odsłon
średniowiecznej drabiny 189

Przemysław Mrozowski

Herb w przestrzeni późnośredniowiecznego kościoła prowincjonalnego
w Małopolsce. Przykład Zbyszyc 203

Jūratė Kiaupienė

Litewska *Pogoń* w XV-wiecznej kronice Eberharda Windeckego 219

Hieronim Grala

Zygmunt III – potomek „Moskiewskiej” księżniczki?
(Wokół praw Wazów do carskiego tronu) 229

Jan Jurkiewicz

Kreacja przeszłości magnackiego rodu – przykład Ogińskich 245

Iwona M. Dacka-Górzyńska

L'influence de l'héraldique française sur l'héraldique polonaise
au XVIIIe siècle – quelques remarques 271

Sławomir Górzyński

Witosławscy herbu Nieczuja 279

Кривошея Ігор, Ярцун Юлія

Герби шляхти уманського повіту (за матеріалами
родовідної книги) 293

Piotr Dymmel

Projekt herbu Lublina z 1931 roku 311

Ks. Paweł Wolnicki

Herb w praktyce administracyjnej jednostek
samorządu terytorialnego 327

III. W stronę biografistyki - człowiek w przemianach czasu

Jerzy Hauziński	
As-Sajjida Arwa Bint Ahmad – królowa-kapłan w islamskim Jemenie	339
Błażej Śliwiński	
Młodzieńcze czyny Bolesława Krzywoustego pod Santokiem w latach 1100–1101	349
Katarzyna Chmielewska	
<i>Multe inquietudines occurrerunt et temptationes gravissime.</i> Klótnie między zakonnikami w relacjach średniowiecznych kronik klasztornych ...	361
Jerzy Sperka	
Jan z Bierawy i Zubrzy beneficjentem króla Władysława Jagiełły	373
Zigmantas Kiaupa	
Kanonik mytnikiem. Kartka z dziejów Litwy w pierwszej połowie XVI wieku	383
Anna Odrzywolska-Kidawa	
Fałszywi apostołowie i egzorcyzmy na Jasnej Górze w XVI-wiecznych przekazach źródłowych	397
Henryk Wisner	
Rokoszanin. Kilka słów o Januszu Radziwille (1579–1620)	413
Katarzyna Milik	
Koproterapia w osiemnastowiecznym <i>Compendium medicum auctum</i> ...	423
Andrzej Stroynowski	
Rola Michała Hieronima Radziwiłła w obradach sejmu rozbiorowego 1773–1775	445
Maciej Trąbski	
Pojedynek dwóch Litwinów. Szkic do dziejów dyscypliny wojskowej w epoce nowożytnej	457
Tadeusz Dubicki	
Biografia oficera WP II Rzeczypospolitej	465
Ks. Jan Związek	
Ks. Marian Leon Fulman – proboszcz parafii św. Zygmunta w Częstochowie (1907–1918)	477
Janusz Zbudniewek osppe	
Jasnogórski samarytanin o. Stanisław Nowak w posłudze byłym obrońcom Warszawy osadzonym w niemieckich stalagach	523

IV. Historia świata najbliższego

Jacek Laberschek

Początki Nakła Lelowskiego. Przyczynek do dziejów rodziny Koniecpolskich herbu Pobóg 541

Janusz Łosowski

Obrażliwe słowa, złorzeczenia i gesty w małym mieście okresu staropolskiego (na przykładzie podlubelskich Bełżyc) 553

Marek Nita

Dzieje elektrowni w Sosnowcu do 1918 roku 571

Karolina Studnicka-Mariańczyk

Dzieje sieradzkiego Zakładu Karnego od chwili powstania do początku II wojny światowej 597

Dariusz Złotkowski

„Okno Wystawowe Przemysłu Okręgu Częstochowskiego” w 1933 roku. Między wystawą przemysłową a polityką sanacji 615

Maciej Janik

Jurajski mikroświat – próba syntetycznej ramy interpretacyjnej rozwoju wspólnoty lokalnej 637

V. W przestrzeni organizacji społeczeństwa i państwa

Damian Kała

Wojewoda krakowski Klemens z Ruszczy – w trybach średniowiecznych mechanizmów władzy 679

Alicja i Jan Szymczakowie

Wójtostwo w Nowej Brzeźnicy w XIII–XVI wieku 691

Ryszard Szczygieł

Jan Gabriel Tęczyński wobec gmin miejskich Lublina i Parczewa. O roli starostów w życiu miast królewskich w pierwszej połowie XVI wieku 715

Anna Łosowska

Pastor civitatis, sezonowy sługa miejski na przełomie XV i XVI wieku (na przykładzie miasta Przemyśla) 729

Aleksander Smoliński

Kamieniec Podolski – dzieje i obecny stan twierdzy 739

Tomasz Ciesielski	
Antoniego Zabłockiego dylematy zawodowe. Konsulat polski nad brzegiem Morza Czarnego w latach 80. i na początku lat 90. XVIII wieku	767
Artur Kijas	
Księża społecznicy w Wielkopolsce w pierwszej połowie XIX wieku	795
Jacek Matuszewski	
Ile procesów o Morskie Oko?	805
Andrzej Chwalba	
Jak żyć, by przeżyć. Polska: 1914–1918	815

VI. Z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej

Jerzy Strzelczyk	
Od Hamburga do Akwilei. Biskupstwa na zachodnim skraju Europy Środkowo-Wschodniej	831
Vratislav Vaníček	
Družina, nebo šlechta? K sociálnímu zázemí raně „slovanského“ státu (Čechy, Kyjevská Rus, Polsko)	843
Andrzej Dubicki	
Znaczenie kampanii wołoskiej Karola Roberta w 1330 roku dla umocnienia się państwa wołoskiego	869
Jan Tęgowski	
W sprawie prawosławnego chrztu Jagiełły	887
Наталля Сліж	
Побыт гарадзенскіх мяшчан у XVI – першай палове XVII стст	901
Юрий М. Эскин	
Местничество и Смоленская война	927
Вячеслав Н. Козляков	
„С смехом и с целканьем сабельным...” (о последствиях дипломатического разрыва Московского государства и Речи Посполитой в 1653 г. ....)	941

VII. Historiozofia, historiografia, edukacja historyczna

Adam Olech

W sprawie destrukcji substancjalności świata 949

Dorota Żołądź-Strzelczyk

„Obcych języków siła umieć jest dar Boży” – XVII-wieczne poglądy
na nauczanie języków 963

Krzysztof Czajkowski

Tadeusz Kościuszko Mickiewicza 975

Tadeusz Srogosz

Postacie Janusza i Bogusława Radziwiłłów w historiografii
Ludwika Kubali 985

Anna Czerniecka-Haberko

Między poetyckim uniesieniem a traumą przeszłości. Piotr Wielki
w twórczości historycznej Adama Mickiewicza 999

Євген Сінкевич

Проблема поширення міфів і стереотипів у суспільній
свідомості та історіографії 1013

Анна Ткачук

Основні підходи до висвітлення постаті Богдана
Хмельницького істориками України
і Республіки Польща 1021

Anna Wypych-Gawrońska

Dramat historyczny w teatrze częstochowskim. Sceniczny obraz
historii i jego odbiór w lokalnych mediach 1029

Norbert Morawiec

Nauczyciel, metaforyka lokalności-globalności a regionalizm
w szkolnej edukacji 1039

Franciszek Sobalski

Z dziejów Archiwum Państwowego w Częstochowie
(do 1989 roku) 1063

Andrzej J. Zakrzewski

Historyk na prowincji. Jak się rodziła historia w AJD?
Subiektywna geneza kierunku 1093